

ҒТАХР: 10.23.31

<https://orcid.org/0009-0006-7639-2014>

<https://orcid.org/0009-0000-6198-5307>

<https://orcid.org/0000-0001-7381-7108>

Жумабекова М.М.* , Альшуразова А.А, Салыбек Н.М.

құқық магистр, оқытушы, М.Әуезов атындағы ОҚЗУ. Шымкент, Қазақстан
құқық магистрі, аға оқытушы, М.Әуезов атындағы ОҚЗУ. Шымкент, Қазақстан
құқық магистрі, аға оқытушы, М.Әуезов атындағы ОҚЗУ. Шымкент, Қазақстан

КӘСІПКЕРЛІК ҚҰҚЫҚТАҒЫ ҚЫЗМЕТ ҰҒЫМЫ

*Автор- корреспондент: m_mukhidinovna@mail.ru

Түйін: зерттеуде кәсіпкерлік адам қызметі салаларының бірі болып табылады, ал кәсіпкерлік қызмет - бұл кәсіпкерлікті ұйымдастыру және іс жүзіне асыру бойынша орындалатын әрекеттер жиынтығы. Кәсіпкерліктің өркендеуінің алғышарты болып тауар-ақша қатынастары, ел және аймақ экономикасының орнықты дамуының экономикалық заңдылықтарын жанама түрге айналдыратын объективті экономикалық заңдар саналады. Кәсіпкерлік қызмет - бұл шаруашылық қызметтің кәсіпкерлік қызмет субъектісінің пайда (табыс) табуға бағытталған өз бетінше жүргізетін бастамашылық қызметі болып табылатын түрі. Өз кезегінде, шаруашылық қызмет - ол тауарлар өндіру, жұмыстар орындау, қызметтер көрсету бойынша мемлекеттік билік және басқару органдары, сонымен қатар шаруашылық жүргізуші субъектілер тағайындаған ережелерге сай жүзеге асырылатын экономикалық қызмет түрлерінің бірі. Экономикалық қызмет - бұл өндірісті, сауда-саттықты, көлік, қызметтер, тұрмыстық қызмет көрсету және т.б. ұйымдастыруға бағытталған экономика саласындағы кез келген қызмет. Экономикалық қызмет өндірісті, бөлуді, айырбастауды және тұтынуды қосқандағы материалдық және рухани игіліктер үдерісінен көрініс табады.

Кілт сөздер: дербестік, нарықтық, тәуекел, акционерлік қоғам, дәлелдеу, принцип

МРНТИ: 10.23.31

<https://orcid.org/0009-0006-7639-2014>

<https://orcid.org/0009-0000-6198-5307>

<https://orcid.org/0000-0001-7381-7108>

Жумабекова М.М.* , Альшуразова А.А, Салыбек Н.М.

магистр права, преподаватель, ЮКИУ им М.Ауезова. Шымкент, Қазақстан
магистр права, старший преподаватель, ЮКИУ им М.Ауезова. Шымкент, Қазақстан
магистр права, старший преподаватель, ЮКИУ им М.Ауезова. Шымкент, Қазақстан

ПОНЯТИЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОМ ПРАВЕ

*Автор- корреспондент: m_mukhidinovna@mail.ru

Аннотация: В статье Предпринимательство является одной из сфер деятельности человека, а предпринимательская деятельность - это совокупность выполняемых действий по организации и реализации предпринимательства. Предпосылками развития предпринимательства являются товарно-денежные отношения, объективные экономические законы, косвенно превращающие экономические закономерности устойчивого развития экономики страны и региона. Предпринимательская деятельность - это вид хозяйственной деятельности, являющийся самостоятельной инициативной деятельностью субъекта предпринимательской деятельности, направленной на получение прибыли (дохода). В свою очередь, хозяйственная деятельность - это один из видов экономической деятельности, осуществляемый в соответствии с правилами, установленными органами государственной власти и управления, а также хозяйствующими субъектами по производству товаров, выполнению работ, оказанию услуг. Экономическая

деятельность - это любая деятельность в сфере экономики, направленная на организацию производства, торговли, транспорта, услуг, бытового обслуживания и т.д. Экономическая деятельность отражается в процессе материальных и духовных благ, включая производство, распределение, обмен и потребление.

Ключевые слова: самостоятельность, рыночная, риск, акционерное общество, аргументация, принцип

IRSTI: 10.23.31

<https://orcid.org/0009-0006-7639-2014>

<https://orcid.org/0009-0000-6198-5307>

<https://orcid.org/0000-0001-7381-7108>

Zhumabekova M.M.*, Alshurazova A.A., Salybek N.M.

master of Law, Lecturer, M. Auezov SCRU. Shymkent, Kazakhstan

master of Law, Senior Lecturer, M. Auezov SCRU. Shymkent, Kazakhstan

master of Law, Senior Lecturer, M. Auezov SCRU. Shymkent, Kazakhstan

THE CONCEPT OF BUSINESS LAW

*Corresponding author: m_mukhidinovna@mail.ru

Abstract: In the article Entrepreneurship is one of the areas of human activity, and entrepreneurial activity is a set of actions performed to organize and implement entrepreneurship. Prerequisites for the development of entrepreneurship are commodity-money relations, objective economic laws, indirectly turning the economic laws of sustainable development of the economy of the country and the region. Entrepreneurial activity is a type of economic activity, which is an independent initiative activity of the subject of entrepreneurial activity aimed at making a profit (income). In turn, economic activity is one of the types of economic activity carried out in accordance with the rules established by state authorities and management, as well as economic entities for the production of goods, performance of work, and the provision of services. Economic activity is any activity in the field of economics aimed at organizing production, trade, transport, services, consumer services, etc. Economic activity is reflected in the process of material and spiritual goods, including production, distribution, exchange and consumption.

Keywords: independence, market, risk, joint stock company, argumentation, principle

Кіріспе

Қазақстан Республикасы заңдарында «кәсіпкерлік қызмет» терминінің орнына «кәсіпкерлік» деген термин енгізілген (соған сәйкес мемлекеттік және жеке кәсіпкерлік деп ажыратылады). Сөйтіп, «мекеме кәсіпкерлік» деп жеке кәсіпкерлік субъектілерінің табыс табуға бағытталған, жеке кәсіпкерлік субъектілерінің өздерінің меншігіне негізделген және олардың тәуекелдері мен мүліктік жауапкершілігі үшін жеке кәсіпкерлік субъектілері атынан жүзеге асырылатын бастамашылық қызметін айтамыз («Жеке кәсіпкерлік туралы» ҚР Заңы 1-бабының 5-тармағы). Сондықтан заң шығарушы жеке кәсіпкерліктің белгілері ретінде мыналарды атайды: 1) бастамашылық; 2) табыс табу; 3) меншіктің болуы; 4) кәсіпкердің тәуекелі; 5) кәсіпкердің дербес мүліктік жауапкершілігі.

Сол себепті кәсіпкерлік қызметтің заңдық белгілері қатарына төмендегілерді жатқызу керек: 1) кәсіпкерлік қызметтің бастамашылығы және дербестігі; 2) меншіктің болуы; 3) тәуекел сипаты; 4) пайда (табыс) алуға деген мүдделілік.

Кәсіпкер кез келген заңға қайшы келмейтін келісім талаптарын өз қалауы бойынша айқындап алуға, өзінің құқылары мен міндеттерінің ауқымын белгілеуге құқылы. Оған қоса, кәсіпкердің бастамашылығы мен дербестігі оның жекелей тәуекелінде және ҚР Азаматтық кодексіне сәйкес жоғары деп танылатын жеке мүліктік жауапкершілігінде көрініс табады. Кәсіпкерді жауапкершіліктен босататын жалғыз негіз жеңе алмайтын

төтенше күш (форс-мажор) жағдайлары болып табылады. Ақыр соңында, кәсіпкердің қызметі заңмен (бірақ мемлекеттің дара құзырына жатқызылған мәселелер (конституциялық құрылыс негіздерін, басқа адамдардың адамгершілігін, денсаулығын, құқықтарын және заңды мүдделерін қорғау, елдің қорғанысын және мемлекеттік қауіпсіздігін қамтамасыз ету бойынша ғана) шектелуі мүмкін деп көрсетіледі. [9,6-11].

Теориялық бөлім

Материалдармен әдістер

Кәсіпкерлік қызметтің бастамашылығы мен дербестігі: кәсіпкердің жұмыс бағыттары мен әдістерін таңдау еркіндігі, шешімдерді тәуелсіз қабылдауы, әлдекімдердің жеке істерге жазықсыз араласуына жат бермеуі, құқықтарын кедергісіз жүзеге асыруы, олардың сақталуын, сот арқылы қорғалуын қамтамасыз етуі дегенді білдіреді. Кәсіпкерлік адам қызметі салаларының бірі болып табылады, ал кәсіпкерлік қызмет - бұл кәсіпкерлікті ұйымдастыру және іс жүзіне асыру бойынша орындалатын әрекеттер жиынтығы. Кәсіпкерліктің өркендеуінің алғышарты болып тауар-ақша қатынастары, ел және аймақ экономикасының орнықты дамуының экономикалық заңдылықтарын жанама түрге айналдыратын объективті экономикалық заңдар саналады.

Кәсіпкерлік қызмет - бұл шаруашылық қызметтің кәсіпкерлік қызмет субъектісінің пайда (табыс) табуға бағытталған өз бетінше жүргізетін бастамашылық қызметі болып табылатын түрі. Өз кезегінде, шаруашылық қызмет - ол тауарлар өндіру, жұмыстар орындау, қызметтер көрсету бойынша мемлекеттік билік және басқару органдары, сонымен қатар шаруашылық жүргізуші субъектілер тағайындаған ережелерге сай жүзеге асырылатын экономикалық қызмет түрлерінің бірі. Экономикалық қызмет - бұл өндірісті, сауда-саттықты, көлік, қызметтер, тұрмыстық қызмет көрсету және т.б. ұйымдастыруға бағытталған экономика саласындағы кез келген қызмет. Экономикалық қызмет өндірісті, бөлуді, айырбастауды және тұтынуды қосқандағы материалдық және рухани игіліктер үдерісінен көрініс табады. [4].

Меншіктің болуы кәсіпкердің өз қызметін жүзеге асыруының негізі болып табылады. ҚР Конституциясының 26-бабының 4-тармағына сәйкес, кез келген адам өзінің мүлкін кез келген заңды кәсіпкерлік қызмет үшін пайдалануға құқылы. Сонымен бірге белгілі бір мүлікті иелену кәсіпкерлік қызметпен айналысуға мүмкіндік береді, яғни кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыруға қажетті шарт болып табылады. ҚР Азаматтық кодексі айқын бекіткендей, меншік құқымен шаруашылық жүргізу немесе тікелей басқару үшін оқшау мүлкі бар ұйым заңды тұлға деп танылады (33-баптың 1-тармағы), сондықтан оқшау мүліктің болмауы қандай да бір ұйымның заңды тұлға, тиісінше кәсіпкерлік қызмет субъектісі деп танылмауына себеп болады. [4].

Кәсіпкерлік қызметтің тәуекелдік сипаты нарықтық қатынастардың өзіндік ерекшеліктеріне негізделген. Кәсіпкерлік қызметтің тәуекелдігіне контрагенттің келісім-шарт міндеттерін орындамауы немесе қанағаттанғысыз дәрежеде орындауы сияқты, кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру үшін пайдаланылатын мүлікті құрту немесе бүлдіру де, кәсіпкерлік қызметтен мүмкіндігінше пайда, табыс ала алмау да жатады. Сол себепті кәсіпкерлік қызметті іс жүзіне асыру бойынша барлық жауапкершілік кәсіпкерге жүктеледі. Тәуекелдік ұғымы мүмкін болатын шығын түсінігіне байланысты, оның үстіне кәсіпкерлік қызметте мұндай шығындардың туу табиғатының ешқандай маңызы жоқ, яғни бұл шығындар кездейсоқ абайсызда пайда болды ма, біреудің жауапкершіліксіздігінен немесе қасақана әрекетінен туды ма, оның бәрі есепке алынбайды. Келтірілген шығындардың орнын белгіленген тәртіппен толтыру мүмкіндігі тұрғысынан ғана бұл маңызды бола алады.

Кәсіпкерлік қызметтің маңызды белгісі пайда, табыс табу, өзара тиімді нәтижелерге қол жеткізу болып табылады. Пайда ақша қаражаттары түрінде де, басқадай

материалдық және материалдық емес құндылықтар түрінде де болуы мүмкін. Бұл салынған капитал пайыздары, кәсіпкерлік қызметті жүзеге асырудан түскен үлес немесе тұтас пайда болуы да мүмкін. Табыс табу кез келген түрдегі еңбекке қатысуға, оның ішінде өз капиталын да қатыстыруға байланысты болады. Бұл табыстарды пайдалану көлемін және мүмкіндіктерін ешкім де, ештеңе де шектей алмайды, кәсіпкер кәсіпкерлік қызметтен тапқан пайдасының салықтар және басқа да бюджетке төленетін міндетті төлемдерден қалған бөлігін өз бетінше пайдалануға құқылы. [8].

Нәтижелер мен талқылау

Айтарлықтай маңызға ие (бірақ қолданыстағы заңдарда бекітілмеген) тағы бір белгісі ретінде кәсіпкерлік қызметті жүзеге асырудың жүйелілігін атауға болады. Кәсіпкерлік қызметтің жүйелілігі аталған қызмет біржолғы сипатта емес және ұзақ мерзім немесе тіпті шектеусіз уақыт ішінде іске асырыла алады дегенді білдіреді. Ондай кезде кәсіпкерлік қызметтің мазмұнын құрайтын іс жүзіндегі нақты әрекеттер пайда табуға және мүлікті пайдалану, тауарлар сату, жұмыстар орындау немесе қызметтер көрсету болып табылатын түпкілікті кәсіпкерлік нәтижелерге жетуге бағытталуға тиіс.

Ақыр соңында кәсіпкерлік қызметтің белгісі деп оның жария (қарастырылған) сипатын, яғни кәсіпкерлік қызмет субъектісінің мемлекеттік органдарда кәсіпкердің: заңды тұлға немесе заңды тұлға құрмай азамат-кәсіпкер, жеке кәсіпкер ретінде тіркелуі нәтижесінде иеленетін ресми мәртебесі болуын айтуға болады. Кәсіпкерлік қызметті мемлекеттік тіркеусіз де атқаруға болғанмен, алайда аталған тұлғалар солай-ақ кәсіпкер бола алмайды, керісінше, заңсыз кәсіпкерлік, яғни тіркеусіз немесе арнайы рұқсатсыз (лицензиясыз) жүзеге асырылған кәсіпкерлік үшін, мұндай рұқсат (лицензия) алу міндетті болып саналатын немесе лицензиялау шарттары бұзылған жағдайда немесе қызметтің тыйым салынған түрлерімен айналысу, егер бұл әрекеттер азаматқа, ұйымға немесе мемлекетке ірі залал келтірсе немесе ірі көлемде табыс табуға немесе акцизді тауарларды елеулі көлемде өндіру, сақтау немесе сатуға байланысты болса, заңсыз әрекет ретінде жауапқа тартылуы мүмкін. (ҚР ҚК-нің 190-бабы).

Жеке және мемлекеттік кәсіпкерлік Қазақстан Республикасындағы кәсіпкерліктің негізгі формалары болып табылады. ҚР Азамат кодексі меншік түріне қарай жеке және мемлекеттік кәсіпкерлік аражігін ажыратып көрсетеді - жеке кәсіпкерлік жеке меншікке мемлекеттік меншік мемлекеттік кәсіпорынды шаруашылықпен басқару құқына негізделген (ҚР АҚ 10-бабының 1-тармағы). Мемлекеттік кәсіпкерлік деп мемлекеттің өзінің кәсіпкерлік қызметін емес, шаруашылық жүргізу құқы бар мемлекеттік кәсіпорындар іске асыратын кәсіпкерлікті түсіну керек. Мемлекет кәсіпкерлік қызмет субъектісі бола алады және екі қасиетте: кәсіпкерлік қатынаста реттеуші (сатылас қатынастар) және кәсіпкерлік қатынастардың қатысушысы (деңгейлес қатынастар) ретінде әрекет етуі мүмкін. Соңғы жағдайда дәл сол мемлекеттік кәсіпкерлік туралы сөз болып отыр. Демек, мемлекеттік кәсіпкерліктің негізгі ұйымдық-құқықтық форм мемлекеттік кәсіпорын болып табылады.

Сонымен бірге шаруашылық жүргізу құқы бар кәсіпорындар ғана құра алатын еншілес кәсіпорындар да кәсіпкерлік қатынастар, қатысушысы бола алады (1995 жылғы маусымның 19-ындағы № 2335 «Мемлекеттік кәсіпорын туралы» ҚР Заңының 46-бабы).

Ақырында, мемлекеттік меншік түріне байланысты мемлекеттік кәсіпорындарды төмендегідей түрлерге бөлуге болады: 1) республикалық мемлекеттік кәсіпорындар (яғни республика меншігін кәсіпорындар); 2) коммуналдық мемлекеттік кәсіпорындар (коммуналдық меншіктегі кәсіпорындар) («Мемлекеттік кәсіпорындар туралы» Заңның 1-бабы, 2-тармағы).

Сонымен қатар мемлекеттік кәсіпкерліктің ерекше ұйымдық-құқықтық формалары

болып ұлттық компаниялар және ұлттық холдингтер әрекет етеді. ҚР Үкіметінің шешімімен құрылған, акцияларының бақылау пакеті мемлекетке немесе ұлттық холдингке тиесілі және заңмен көзделген жағдайларды есепке алмағанда (2003 ж. мамырдың 13-інде шыққан № 415-ІІ «Акционерлік қоғамдар туралы» ҚР Заңының 34-бабы), ұлттық экономиканың құрамдас бөліктерін құрайтын стратегиялық маңызды салаларда қызмет ететін акционерлік қоғамдар ұлттық компания болып саналады. Құрылтайшысы және жалғыз акционері ҚР Үкіметі болып саналатын, ұлттық компаниялар мен басқадай акционерлік қоғамдардың меншік құқымен иеленген акциялар пакеттерін тиімді басқару үшін құрылған акционерлік қоғам ұлттық холдинг болып табылады.

Кәсіпкерлік қатынастардың қатысушылары қатарына ұлттық басқарушы компанияларды және ұлттық даму институттарын жатқызу керек. Ұлттық басқарушы компания болып құрылтайшысы және жалғыз акционері ҚР Үкіметі болып табылатын, негізгі мақсаты ұлттық даму институттары және басқа да заңды тұлғалардың меншік құқымен иеленген акциялар пакеттерін (қатысу үлестерін) тиімді басқару болатын акционерлік қоғам саналады. Ұлттық даму институттары - бұлар қызметінің негізгі мақсаты индустриялық-инновациялық даму және кәсіпкерлік саласында жобаларды жүзеге асыру болып табылатын акционерлік қоғамдардың ұйымдық-құқықтық формасында ҚР Үкіметінің шешімімен құрылған қаржылық, консалтингтік, инновациялық, сервистік ұйымдар.

Кәсіпкерлік қызметті тек коммерциялық заңды тұлғалар ғана емес, сонымен қатар коммерциялық емес ұйымдар (мемлекеттік мекемелер) да жүзеге асыра алатынын атап өткен жөн.

Жеке кәсіпкерлікті екі негізгі түрге - заңды тұлғалардың жеке кәсіпкерлігі (мемлекеттік емес заңды тұлғалардың кәсіпкерлігі) және жеке тұлғалардың заңды тұлға құрмаған кәсіпкерлігі (жеке кәсіпкерлік) деп бөлуге болады.

Жеке кәсіпкерлік түрлеріне дара және бірлескен кәсіпкерлік жатады. Дара кәсіпкерлікпен меншік құқымен өзіне тән мүлік негізінде, сонымен бірге мүлікті пайдалануға және (немесе) билеуге басқадай құқы бар («Жеке кәсіпкерлік туралы» Заңның 7-бабы, 2-тармағы) бір жеке тұлға айналысады.

Бірлескен кәсіпкерлікпен оларға ортақ меншік құқымен берілген мүлік негізінде және мүлікті ортақ пайдалануға және (немесе) билеуге басқадай құқы бар («Жеке кәсіпкерлік туралы» Заңның 7-бабы, 2-тармағы) жеке тұлғалар тобы айналысады.

Бірлескен кәсіпкерлік формаларына мыналар жатады:

1) ерлі-зайыптылардың бірлескен ортақ меншігі негізінде жүзеге асырылатын ерлі-зайыптылар кәсіпкерлігі;

2) шаруа (фермерлік) қожалығының немесе жекешелендірілген тұрғын жай негізінде жүргізілетін отбасылық кәсіпкерлік;

3) жеке кәсіпкерлік ортақ үлес меншігі негізінде жүзеге асырылатын жай серіктестік.

Жеке кәсіпкерлікті үш түрге саралауға болады: 1) шағын кәсіпкерлік (шағын бизнес); 2) орташа кәсіпкерлік (орташа бизнес); 3) ірі кәсіпкерлік (ірі бизнес). Бұл - әлемнің барлық дамыған елдерінде қолданылатын жалпы танымал бөлу.

«Жеке кәсіпкерлік туралы» Заңның 6-бабы, 1-тармағына сәйкес, жеке кәсіпкерлік субъектісі болып табылатын заңды тұлға тек азаматтық заңмен көзделген ұйымдық-құқықтық формада құрыла алады, сол себепті коммерциялық ұйымдардың жеке кәсіпкерлігінің ұйымдық - құқықтық формалары шаруашылық серіктестік, акционерлік қоғам және өндірістік кооператив болуы мүмкін (ҚР АҚ 34-бабы, 2-тармағы). Коммерциялық емес ұйымдарды айтатын болсақ (мекеме, қоғамдық бірлестік, тұтыну кооперативі, қоғамдық қор, діни бірлестік түрінде және заң актілерімен көзделген

басқадай формада (ҚР АҚ 34-бабының 3-тармағы), онда олар кәсіпкерлік қызметпен өздерінің жарғылық мақсаттарына сәйкес қана айналыса алады.

Егер аталған ұғымдарды салыстыратын болсақ, онда төмендегіні айқындауға болады: кәсіпкерлік қызмет — кәсіпкерлік тәуекелге негізделген және жүйелі түрде пайда (табыс) табуға бағытталған шаруашылық қызмет. Шаруашылық қызмет — кәсіпкерлік қызметке қарағанда кеңірек ұғым, өйткені оны іс жүзіне асыру үшін кәсіпкердің ерекше мәртебесі болғаны талап етілмейді, онымен коммерциялық емес ұйымдар да айналыса алады (егер бұл олардың мақсат-мұраттарына сай келсе және заңға қайшы болмаса). Экономикалық қызмет — бұл өте терең ұғым, ол барлық тауар өндірісін қамтиды және адамның қажеттіліктерін өтеуге, оның өмір сүруін қамтамасыз етуге бағытталған. Экономикалық қызмет экономика саласында заң жолымен іс-әрекет жасауға қабілетті кез келген тұлға, заңды тұлға мәртебесі жоқ кейбір ұжымдық құрылымдар, көпшілік құрылымдар, сонымен қатар, тұтастай алғанда, қоғам мүшелері алынатын экономикалық табыс есебінен материалдық және рухани (материалдық емес) игіліктер жасау, жеке адамның әртүрлі мұқтаждықтарын қанағаттандыру мақсатында айналыса алатын жалпы пайдалы (әлеуметтік) қызмет түрі болып табылады. Талқылау нәтижесінде, кәсіпкерлік қызмет ұғымы елімізде кәсібін ашып қана қоймай оңтайлы жағдай жасап, күннен күнге мүмкіндіктер көбеюде. Бұған дәлел жылдың басындағы өзгеріс енгізілген кәсіпкерлік кодекс болып табылады. Бизнес жасап жүргендерді мемлекет тарапынан тексерулер азайтылды және арыздарын қарау уақыттары қысқартылды тағысын тағы. [7].

Жаңашылдыққа тоқталатын болсақ, халықты бизнеске тарту қағидалары, мемлекеттің арласуын шектеу, жалпы мемлекет пен жеке тұлғалық әріптестікті, отандық кәсіпкерлікті дамытуға жаңа серпін береді деп ойлаймын. ҚР 09.01.2026 № 256-VIII заңымен барлық мәтін бойынша "ақпараттандыру" деген сөздер цифрлық болып ауыстырылған, қазіргі таңда тағы бір жаңашылдық цифрландыру заманының тағы бір дәлелі.

Қорытынды

Кәсіпкерлік белсенділік экономикалық дамуға әсер ететін маңызды фактор болып табылады. Бұл үдеріс жаңа кәсіпорындарды құруды, инновациялық қызметті, жұмыс істеп тұрған кәсіпорындарды кеңейтуді және бизнес-үдерістерді жетілдіруді қамтиды. Бұл мақалада осы үдерістерді тиімді қамтамасыз ету арқылы экономикалық дамуға қол жеткізуге болатындығы қарастырылды. Мақалада кәсіпкерлік қызметтің экономикалық дамуға қалай ықпал ететіндігі, оның деңгейіне қандай факторлар әсер ететіні аталды. Мақаланың негізгі мақсаты: Қазақстан Республикасындағы кәсіпкерлік қызметтің деңгейі елдегі экономикалық даму деңгейіне барынша оң әсер ететіндігін көрсету. Кәсіпкерлікті экономикалық дамудың жеке факторы ретінде қарауға болатындығы қарастырылды. Зерттеу барысында авторлар деректерді талдау, салыстыру әдістерін пайдаланды. Кәсіпкерлік құқықтағы қызметтің экономикалық дамуға әсерін бағалау бойынша сөзге тиек етілді. Шаруашылық қызмет — кәсіпкерлік қызметке қарағанда кеңірек ұғым екені, өйткені оны іс жүзіне асыру үшін кәсіпкердің ерекше мәртебесі болуы міндеттелмейтіндігі, онымен коммерциялық емес ұйымдар да айналыса алатындығы айтылды. Мақаланың негізгі мақсатына сәйкес, Қазақстан Республикасының экономикалық даму деңгейіне тікелей Кәсіпкерлік құқықты, заң шеңберінде жүзеге асыра отырып, бірнеше факторлар арасындағы байланыстар көрсетілді.

Список литературы:

1. Конституция РК. Алматы, 30 декабрь 1995 г. (внесены изменения и дополнения в 1998 и 2007 гг.).

2. Гражданский кодекс РК (Общая часть). В 1994 г. 24 декабря.
3. Предпринимательский кодекс Республики Казахстан от 2015 г. 29 октября
<https://adilet.zan.kz/kaz/docs/K1500000375/history>
4. Предпринимательское (хозяйственное) право Мороз С.П. Алматы Издательство «Бастау» 2009 г <https://neb.arsu.kz/view?rid=5119&fid=5104> С.36-42
5. Предпринимательское право Киздарбекова А.С., Асетова Г.Б. Издательство «Дәуір» г. Алматы 2011г. С.29-85 <https://neb.arsu.kz/view?rid=5103&fid=5088>
6. Кулагин М.И. Предпринимательство и право. опыт Запада. Москва, 2005 г..
7. Куратко Д.Ф. Кәсіпкерлік. Теория, процесс, практика ISBN 978-601-7943-13-4 2018. Актюбинский региональный университет имени К.Жубанова. Электронный ресурс <https://library.arsu.kz/?p=2894>
8. К.Н.Оразбаева., Д.М.Турекулова., Л.К.Мухамбетова «Кәсіпкерлік қызметті басқару» Алматы 2021г ISBN 978-601-352-074-2 Актюбинский региональный университет имени К.Жубанова. Электронный ресурс <https://neb.arsu.kz/view?rid=7366&fid=7349> С.25
9. Кәсіпкерлік құқық оқу құралы Алматы 2021г Жунисбаева А.Б., Копбасарова Г.К. <https://neb.arsu.kz/view?rid=10917&fid=10897> С.6-11

Referens liste:

1. Konstitutsiya RK. Almaty, 30 dekabrya 1995 g. (vneseny izmeneniya i dopolneniya v 1998 i 2007 gg.).
2. Grazhdanskiy kodeks RK (Obshchaya chast'). V 1994 g. 24 dekabrya.
3. Predprinimatel'skiy kodeks Respubliki Kazakhstan ot 2015 g. 29 oktyabrya <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/K1500000375/history>
4. Predprinimatel'skoye (khozyaystvennoye) pravo Moroz S.P. Almaty Izdatel'stvo «Bastau» 2009 g <https://neb.arsu.kz/view?rid=5119&fid=5104> S.36-42
5. Predprinimatel'skoye pravo Kizdarbekova A.S., Asetova G.B. Izdatel'stvo «Dәuір» g. Almaty 2011g. S.29-85 <https://neb.arsu.kz/view?rid=5103&fid=5088>
6. Kulagin M.I. Predprinimatel'stvo i pravo. opyt Zapada. Moskva, 2005 g.
7. Kwratko D.F. Kәsipkerlik. Teoriya, process, praktika ISBN 978-601-7943-13-4 2018. Aktyubinskiy regionalny wniversitet imeni K.Jwbanova. Élektronnyy reswrs <https://library.arsu.kz/?p=2894>
8. K.N.Orazbaeva., D.M.Twrekwlova., L.K.Mwxambetova «Kәsipkerlik qızmetti basqarw» Almatı 2021g ISBN 978-601-352-074-2 Aktyubinskiy regionalny wniversitet imeni K.Jwbanova. Élektronnyy reswrs <https://neb.arsu.kz/view?rid=7366&fid=7349> S.25
9. Kәsipkerlik quqiq oqw quralı Almatı 2021g Jwnisbaeva A.B., Kopbasarova G.K. <https://neb.arsu.kz/view?rid=10917&fid=10897> S.6-11

жауапты автор туралы мәлімет (толық аты жәні, жұмыс орны, телефон, электрондық поштасы) **Жумабекова Мольдир Мухидиновна** – құқық магистрі, «Азаматтық құқық және азаматтық іс жүргізу» кафедрасының оқытушысы, М.Әуезов атындағы ОҚЗУ, Шымкент, Қазақстан m_mukhidinovna@mail.ru